

Økonomisk og markeds­mæssigt overblik i forbindelse med omlægning

Er der økonomi i en omlægning til økologisk landbrugsproduktion?

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Der opleves en stigende interesse for økologisk landbrugsproduktion i Danmark fra både politisk side, samfundets side og ikke mindst fra forbrugernes side. Det resulterer i en stigende efterspørgsel efter økologiske varer. Og politikkerne ser stemmer i at forbedre de rammevilkår, der fremmer bedre natur, klima og fødevarer­sikkerhed. Spørgsmålet er blot: Kan landbruget forbedre sin bundlinje på disse nye områder og kan økologi være en måde at angribe denne retning?

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Nedenfor vil henholdsvis svineproduktion, mælkeproduktion, planteproduktion og ægproduktion blive gennemgået for at betragte, hvor der ligger økonomiske muligheder for omlægning til økologisk produktion.

[Mælkeproduktion](#)

[Planteproduktion](#)

[Ægproduktion](#)

Svineproduktion

Salget af økologiske grise går så godt for det økologiske slagteri Friland, at selskabet de seneste to år har opfordret flere svineproducenter til at opstarte økologisk svineproduktion.

Salget var i slutningen af 2007 baseret på det engelske og det danske marked. Men salget til England er faldet markant og udgør i dag kun 7 % af den samlede omsætning. Hovedårsagen er, at der i England blev kørt en national kampagne "Buy British" samt at England blev meget hårdt ramt af finanskrisen. Sidenhen er nye markeder opdyrket i f.eks. Frankrig. Økonomien er herefter kraftigt forbedret og prisen er på det højeste niveau, når man ser bort fra guldåret 2006/07.

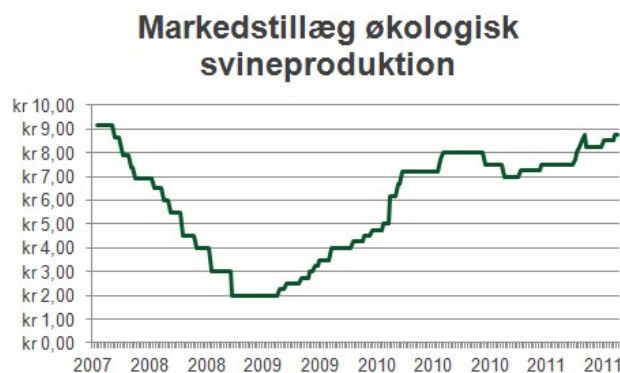
Tabel 1: Et eksempel på afregningen af de økologiske grise i uge 7, 2012. Herudover kan der være en økologisk efterbetaling. Det er ikke et mål for Friland at der skal være en efterbetaling, der kan således sagtens være et år, hvor der ikke er nogen økologisk efterbetaling. Efterbetalingen var i 2010 1,25 kr./kg og 2011 1,35 kr./kg.

Den samlede afregningspris har varieret meget over tid. Det der står tydeligst igennem, sammen med de konventionelle prisudsving, er det økologiske markedstillæg.

Markedstillægget faldt således fra 9,15 kr., da den var højest i 2007 til et bundniveau på 2 kr. hen mod starten af 2009. Herefter er der opdyrket nye markeder og afsætningen er nu på et ønskeligt niveau. Markedstillægget er således i starten af 2012 oppe på 9 kr.

Den økologiske svinekødspris - uge 7 - 2012

Konventionel pris	10,30 kr.
Efterbetaling i 2011 (konventionel)	0,95 kr.
Økotillæg (alle grise)	4,00 kr.
Kvalitetstillæg (godkendte grise) ca. 70 %	2,00 kr.
Markedstillæg (alle grise)	9,00 kr.
Økologisk efterbetaling	?

Graf 1: Grafen viser markedstillægget for økologiske slagtesvin. Tilbagegangen på det engelske marked samt væksten på det franske marked ses tydeligt.

Markedssituation økologisk svineproduktion

Hjemmemarkedet udmærker sig ved at være steget med 22 %. Væksten kan i høj grad tilskrives øget salg til discountkæderne. Også salget til forædlingsindustrien, cateringkunder samt til internet-/abonnementsordninger har dog medvirket til den stigende hjemmemarkedsomsætning.

Eksporten er steget med 8 %, hvilket primært skyldes øget salg til datterselskabet Friland J. Hansen i Kiel. Eksporten til Frankrig og Italien er steget en smule, mens det engelske marked har fået mindre betydning og nu kun repræsenterer 7 % af Frilands økologiske svinekødsomsætning.

I slutningen af regnskabsåret etableredes den første eksport af økologisk svinekød til Australien. Køberen er samme kunde, som i forvejen køber Frilandsgris fra Friland. Kødet fryses ind i Danmark og sendes med skib til Australien.

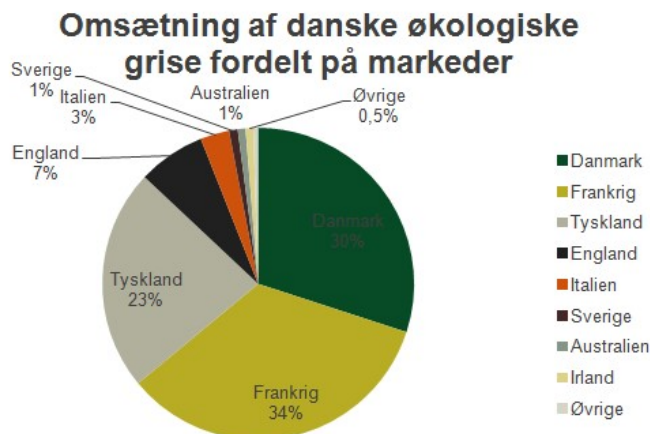
Antallet af slagtinger nåede i det forløbne år 77.011 grise, hvilket er en vækst på 10 %. Væksten er glædelig, men stadig langt fra nok til at dække den efterspørgsel, der har været i det forløbne år.

Tillægget har ligget meget stabilt i årets løb. Med et resttillæg på 1,35 kr./kg betyder det, at der for alle leverede grise i gennemsnit er udbetalt 14,26 kr./kg til de økologiske leverandører. Det er én krone mere, end der blev udbetalt året før og er tidligere kun overgået i "guldåret" 2006/07.

Til gengæld slås en anden væsentlig rekord, idet vores leverandører har gjort det rigtig godt i året og hævet godkendelsesprocenten helt op på 73,8. Det er 4 procentpoint højere end året før, som også var et rekordår.

Kilde: Friland – årsberetning 2010 - 2011

Afsætningen af økologisk svinekød er i dag baseret på tre hovedmarkeder. Det franske marked med 34 %, det tyske marked med 23 % og så hjemmemarkedet, der står for 30 % af omsætningen.

Graf 2: Fordeling af omsætning af de ca. 80.000 økologiske grise, der blev slagtet i 2011. Kilde: Friland

Risiko ved opstart

Der er store prisudsving inden for kornpriserne og i særdeleshed økologisk korn. Derfor er selvforsyningsgraden af f.eks. korn en af de parametre, der skal tages et strategisk valg inden for, før opstart af økologisk svineproduktion.

Management

Spredningen af det økonomiske driftsresultat blandt de økologiske svineproducenter er meget stor. Ved omlægning til økologisk svineproduktion er det specielt vigtigt, at man ser en faglig udfordring i at producere grise under nogle nye forhold. Disse udfordringer belønner de dygtigste landmænd i en markant større grad end inden for konventionel svineproduktion. Marginalgrisen er flere gange mere værd inden for økologisk svineproduktion, hvor den har en værdi på 1.000 til 1.100 kr. Det at kunne træffe de rigtige faglige valg, bliver aflønnet i en markant højere grad ved omlægning til økologi.

Konklusion

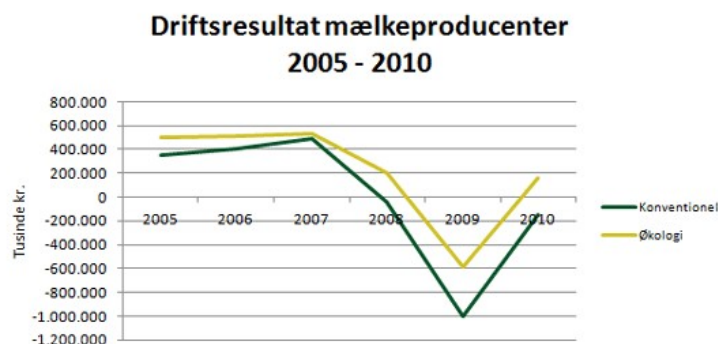
Inden for økologisk svineproduktion er der for tiden rigtig gode muligheder for opstart af en økologisk produktion. Stor efterspørgsel og gode priser er de væsentligste argumenter. Af betragtninger, der skal overvejes, er dog selvforsyningsgraden af foder, da kornpriserne er meget fluktuerende.

Mælkeproduktion

Er der penge i økologisk mælkeproduktion?

Set over de seneste 5 år har det været økonomisk fordelagtigt at være økologisk mælkeproducent. Denne økonomiske gevinst kan dog hurtigt sættes over styr, hvis man ikke kan omstille sig til at være landmand på en anden måde. Det er herved den faglige udfordring til at lykkes uden redningskranse, som f.eks. fodertilskud og egen brug af medicin, der skal være motivationen sammen med økonomien, når en omlægning til økologisk mælkeproduktion overvejes.

Driftsresultater mælkeproducenter

Graf 3: Grafen viser driftsresultatet for konventionelle og økologiske mælkeproducenter. Set over de seneste seks år har økologiske mælkeproducenter i gennemsnit klaret sig 210.000 kr. bedre målt på driftsresultatet. I 2009 og 2010 var forskellen mellem økologi og konventionel produktion dog noget over den gennemsnitlige forskel.

Omlægning kræver overvejelse

Overvejer du at lægge om til økologisk produktion, bør du først og fremmest tænke over, om det er en produktionsform, som passer netop til dig. Hvis du finder de faglige udfordringer spændende, skal du undersøge om din bedrift har passende jordtilliggende til økologisk husdyrhold, ca. 1 ha/DE. Afsætning af økologisk mælk og kød skal også være på plads, og mejerierne er på nuværende tidspunkt ikke åbne for nye økologiske

leverandører. Det betyder dog ikke, at dine overvejelser omkring omlægning ikke skal igangsættes på nuværende tidspunkt. Overvejelserne skal startes så tidligt som muligt, således at alle de strategiske muligheder sættes i spil inden det eventuelle omlægningstidspunktet fastsættes.

I nedenstående kasse kan du læse om nogle af de overvejelser, som du skal gøre dig, hvis du overvejer at omlægge din produktion til økologi.

Overvejer du at omlægge til økologisk mælkeproduktion, skal du blandt andet tænke over:

- Lyst og evne til anderledes og nye faglige udfordringer.
- Er det muligt for dig at afsætte den økologiske mælk til et mejeri?
- Det tager tid at omlægge produktionen. Kan du skaffe den nødvendige likviditet? En malkeko kan levere mælk som økologisk efter 6 måneders omlægning, men det tager generelt to år for arealerne.
- Hvordan er arronderingen i forhold til afgræsning, og er der tilstrækkeligt areal? Ifølge økologiske regler skal alle økologiske dyr på græs i sommerhalvåret (15. april - 1. november), og lakterende køer skal normalt have mindst 0,1-0,2 ha/ko.
- Er dyrkningsarealet stort nok, herunder grovfoderarealet. Køernes foderration skal minimum bestå af 60 % grovfoder.

Se også: [7 gode overvejelser til dig der påtænker økologisk mælkeproduktion på sigt](#)

Konklusion

Inden for mælkeproduktion har det de seneste fem år været økonomisk fordelagtigt at lægge om til økologi. Det er dog afgørende, at man kan få lov til at levere økologisk mælk samt, at man fagligt kan se udfordringen i den nye måde at være landmand på. Herudover er det vigtigt, at man lægger en strategi for omlægningen, således at f.eks. arrondering og selvforsyningsgraden er i orden den dag omlægningen igangsættes.

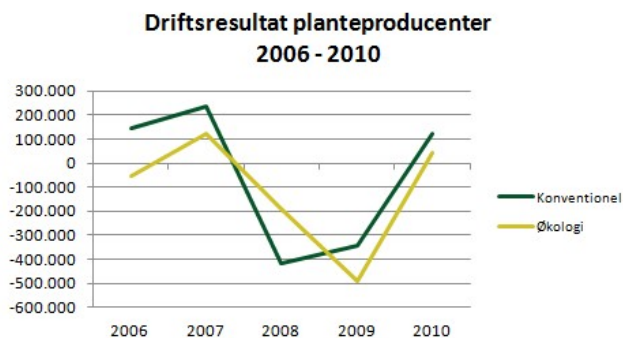
Planteproduktion

Der blev ca. dyrket 150.000 økologiske hektar i 2010, fordelt på ca. 43 % grovfoder, 26 % korn 13 % permanent græs. Herudover er der 18 % af arealet der går til frø, kartofler, bælg­sæd og diverse.

Regeringens målsætning er en fordobling af det økologiske areal i 2020. Hvis dette skal realiseres skal der skrues kraftigt op for tempoet. I øjeblikket bliver der omlagt 7-8.000 hektar om året til økologisk produktion, men hvis regeringens målsætninger skal følges, skal det tal helt op på 18.000 hektarer årligt.

Økonomien i økologisk planteavl

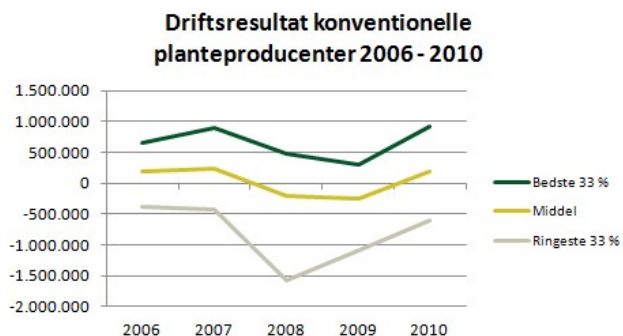
Set over de seneste fem år har økologiske planteproducenter i gennemsnit klaret sig 60.000 kr. dårligere målt på driftsresultatet. Analysen er foretaget på planteavlsbrug, der ikke har hovedproduktion af fabriksroer, kartofler og gartneri.

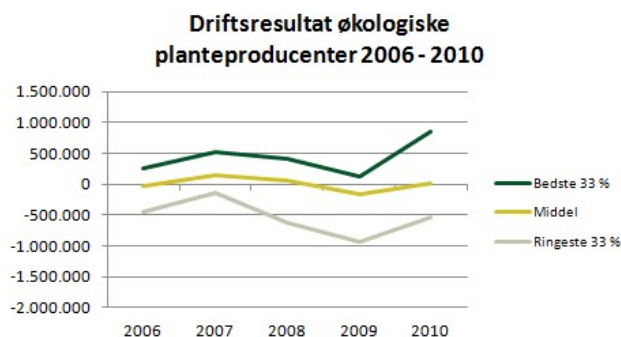
Graf 4: Grafen viser driftsresultatet for konventionelle og økologiske planteproducenter.

De 60.000 kr. i dårligere driftsresultat er dog uden betydning set i forhold til den mulige gevinst ved at rykke sine resultater fra middelresultat til den bedste tredjedel. Det er således også her den faglige udfordring til at lykkes uden redningskranse, som f.eks. kunstgødning og kemi, der skal motivere til denne produktionsform. Forskellen over de seneste fem år på at ligge middel blandt alle økologiske producenter til at ligge i midten af den bedste tredjedel er på ca. 425.000 kr. Indenfor konventionel endda større. Der er således økonomisk motiv for at omlægge til økologisk planteproduktion, såfremt at der er forventninger om at denne produktionsform passer bedre til de kompetencer der besides.

Som det ses i graf 5 og graf 6 er variationen af middelværdien over en årrække i driftsresultatet større ved de konventionelle bedrifter. Forskellen på den økonomiske spredning vil blive undersøgt medio 2012.

Graf 5: Grafen viser driftsresultatet for konventionelle planteproducenter delt op i tre grupper, sorteret efter driftsresultat. - Kilde: Videncentret for Landbrug - Vægtede data fra Økonomidatabasen.

Graf 6: Grafen viser driftsresultatet for økologiske planteproducenter delt op i tre grupper, sorteret efter driftsresultat. Analysen er foretaget på få økologiske bedrifter, hvilket der tages forbehold for. - Kilde: Videncentret For Landbrug - Vægtede data fra økonomidatabasen.

Samarbejde med økologisk mælkeproducent

En måde at forbedre økonomien og kvælstofbalancen på planteavlbedriften er ved et samarbejde med f.eks. en mælkeproducent. I et fælles sædskifte med en stor andel af kløvergræs i foderrationen, optimeres kvælstofudnyttelsen og økonomien forbedres via bedre udbytter i salgsafgrøderne. Forsøg har vist, at kløvergræsmarker ikke økonomisk vil give noget for kvælstoffet i gylle, men kun har behov for kalium, som kan gives på anden vis.

Herudover viser nye beregninger at en øget andel af frisk græs for mange mælkeproducenter giver en bedre økonomi. Det kan både være i form af større afgræsningsareal eller i form af staldfodret frisk græs. Og her kan et samarbejde mellem kvægproducenten og nærmeste planteavlervære nøglen til bedre økonomi for både planteavlerv og mælkeproducent.

Konklusion

Økonomien set over de seneste 5 år peger i retning af at økologiske planteproducenter i gennemsnit opnår et lidt ringere driftsresultat end deres konventionelle kollegaer. Der er dog stadig økonomisk motiv for at lægge om for de landmænd, hvis kompetencer passer bedre til denne produktionsform på grund af den meget store variation ved økologi såvel som konventionel produktion.

Økonomien indenfor økologisk ægproduktion

Producenterne af økologiske æg fik i 2010 en forbedring af driftsresultatet på 275.000 kr. i forhold til året før. Det skyldes primært en fremgang i dækningsbidraget samt et lille fald i finansieringsomkostningerne. Dækningsbidraget er især steget, fordi bruttoudbyttet fra mark og hønsene er forøget. Bruttoudbyttet fra markdriften steg med ca. 68 pct., hvilket især skyldes forbedrede afregningspriser. Bruttoudbyttet fra hønsene steg pga. det større antal høns og dermed flere solgte æg. Indtægten pr. høne faldt til gengæld.

Der indgår regnskaber fra 18 bedrifter i analysen. Det er de samme 18 bedrifter i både 2010 og 2009. Jordtilliggendet er faldet med 5 ha i gennemsnit, således at det i 2010 var 44 ha. pr. bedrift. Antallet af høns er til gengæld steget med godt 1.100 pr. bedrift.

